

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:
 Egész évre . . . 16 kor. — fill.
 Negyedévre . . . 4 „ — „
Helyben házhoz kordva:
 Egész évre . . . 20 kor. — fill.
 Negyedévre . . . 5 „ — „
Vidékre postán szállítva:
 Egész évre . . . 24 kor. — fill.
 Negyedévre . . . 6 „ — „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfőn és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Apáczai u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaküldésére vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fill.

NAGYVÁRAD, aug. 23.

Ausztria versenye.

(K. Ö.) Ausztriában is kezdik belátni, hogy az osztrák iparfejlesztés leghatalmasabb eszköze Magyarország fogyasztó piaca volt. Nem vonjuk ugyan kétségbe, hogy Ausztria az iparfejlesztés tekintetében eddig is sokat tett, mindazon által ipara korántsem állana ma azon fokon ha a gazdasági kiegyezés Magyarországot az osztrák iparcikkek fogyasztására rá nem utalja.

Ebből azonban korántsem az következik, hogy Ausztria iparának biztosítva van a jövő. Sőt ellenkezőleg. Minél jobban fejlődik a mi iparunk, annál inkább fog tért veszíteni hazánkban az osztrák ipar, pedig most már alig van, aki azt ne vallaná, hogy boldogulásunk érdekében szükséges a racionális iparfejlesztés.

Végkövetkezményében ez nagy csapást jelent az osztrák iparra. Nemcsak azért, mert elveszti biztos fogyasztó piacát, Magyarországot, hanem más szempontból is.

Ugyanis az a körülmény, hogy az osztrák ipar versenytárs nélkül monopolizálta a magyar fogyasztó piacot, a protekcionizmus hatásával volt reá. Ez legelsőbbben abban nyilvánul, hogy fejlesztőleg hat az erőre és öntudatra, később azonban beáll a visszahatás. Mire való az iparkodás, a verseny, mikor meg van a biztos fogyasztási piac.

A minek tehát az osztrákok annyira örvendenek, a magyar fogyasztó piac

kizárólagos birtoklásának, azt eredményezte, hogy Ausztria teljesen elvesztette a keleti államok piacait, a hol most Németország és Anglia dominál. Éppen csak azokat az iparcikkeket tudja elhelyezni, a melyeket Anglia és Németország éppenséggel nem szállít.

Ez gondolkodóba ejtette az osztrákokat és megkezdődött a mentési akció, egy törvényjavaslat alakjában, melyet a kormány nem régiben a birodalmi tanácsnak benyújtott. Célját a törvényjavaslatnak új gyáraknak kedvezményekben való részesítése képezi.

Sokféle és sokféleképen magyarázták az osztrák kormánynak ezt a szokatlan eljárását, melyet különösnek kell tartanunk már csak azért is, mert iparállamban nem szokásos gyáralapításokat kedvezményekkel elősegíteni. Nyilvánvalóan ennek tudatában lehetett az osztrák kormány is, mely mindenféle, elfogadható és elfogadhatatlan indokollással kísérte ezt a törvényjavaslatot.

Azt azonban nem mondta meg, hogy ez a törvényjavaslat válasz akar lenni a mi iparfejlesztési akciónkra. Ha mi ide csaljuk az osztrák tőkét, Ausztria gondoskodik róla, hogy ugyanaz a tőke otthon is találjon elhelyezést.

Ha tehát nem is törődünk sokat a trieszti gyárak sorsával és az ezeknek adott kedvezményeknek az egész osztrák birodalom területére való kiterjesztésével, mely a betérjlesztett javaslat indokál szolgál, érdekel bennünket az a tény, hogy Ausztria velünk szemben a fokozottabb iparverseny terére lép.

Nem kicsinyelhetjük ennek következményeit.

Ausztria az ipar terén ma ott van, ahol mi áldozatok és tetterő árán évtizedek mulva leszünk. A fokozottabb iparfejlesztés Ausztriában fokozottabb tömeg-termelést fog előidézni, más piacok hiányában a felesleget mi leszünk kénytelenek felvenni. Mert a vállalkozási tőke nem éri be a szerény haszonnal, mely a belfogyasztás kielégítéséből ered, hanem erőlteti a tömeg-termelést, mely ismét csak a kivitelben hozza meg a tőke hasznát.

Mit csinálunk akkor mi még csak fejlődő iparunkkal, kiviteli piacok nélkül és a belföldi piac biztosítása nélkül.

Annyi bizonyos, hogy az iparfejlesztés terén tovább egyelőre nem mehetünk. Az az áldozat, melyet hoztunk, közgazdaságilag jogosult és szükséges és reméljük, hogy ez becsalja az idegen tőkét és életre kelti az erre a célra disponibilis belföldi tőkét. Csak érteni kell a módját.

A kivittl illetőleg a Balkán-Államokra kell legnagyobb figyelmünket fordítanunk. Ezen a téren Ausztriával szemben annyiban vagyunk előnyben, hogy még nem vagyunk diskreditálva. Az egyenlőtlen helyzetnek a korrektívumát azonban a jövő vámpolitikája képezheti. Ennek megállapításában hasonlíthatlanul előnyben van felettünk Ausztria; mely csak ipartermelvényeinek keres piacokat, de mi válságos mezőgazdaságunkkal és fejlődő iparunkkal csak úgy boldogulhatunk, ha fel nem ülünk azoknak, akik váltig azt

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Küzködés a számokkal.

(Paródia)

Írta: Stettenheim Gyula.

Egy kissé vedlett, régi anekdotán kezdem, mely azonban örökké új marad s ép azért szándékozom azt felfrissíteni. Gyengeségnek tartom ugyanis egy anekdotát csak azért el nem mondani, mert az egy kissé idős. A kort mindenkor tisztelni kell, eltekintve attól, hogy élvezetes, újabb anekdotákban amugy sem igen bővelkedünk.

Az egyszerű tanító azt kérdezte tanítványától: »Meg tudnád-e mondani fiam, hogy hány Muzsa van?« Az egyik fiu erre azt válaszolta, hogy: »tizenkettő.« A jeles pedagógus, a ki a Muzsák számát már számtalanszor a nebulók szájába rágta, igen felháborodott ezen az ostoba feleleten s hatalmas szidalmak közt olyan büntetést mért a kis növendékre, melyet sokkal könnyebb nyáron, mint a hideg, téli évszakban elviselni; a büntetés tudniillik abból állt, hogy a fiunak az óra hátralevő részét kint a folyosón ácsorogva kellett eltölteni. A mint kint vaczog a kis deliquens az ajtó előtt, jön az egyik elkésett pajtása. »Barátom, mondd meg nekem gyorsan hány Muzsa van?« Szól az ujonnan érkezethez »Kilencz!« Válaszolt az habozás nélkül. »Ne mondd! Csakugyan ki-

lencz!« Felel a kiutasított. »Akkor hát be se menjél inkább, mert én már tizenkettőt ígértem és mégis kitétték a szűrőmet az iskolából.«

És ezt az anekdotát egy igen tisztességes, komoly ember szájából hallottam egy társaságban, a ki nem is a tréfa okáért elevenítette azt fel előttünk, hanem legnagyobb csodálkozásomra csak azért, hogy ahhoz a következő megjegyzéseket fűzhesse: »Ugyan mondják meg uraim, hogy nem találják azt a büntetést túlszigorúnak, keménynek azért, mert a fiu a tanító vélekedése szerint helytelen számot mondott? Hiszen az az állítás, hogy csak kilencz Muzsa van, sem több, sem kevesebb, nem egyéb közös megállapodásnál. Üres konvenczió az egész. Lehet, hogy a szegény gyermek abban a felfogásban volt, hogy a festészetnek, a szobrászatnak vagy egy másik művészetnek, pl. a fűzés és veteményezésnek is van egy-egy Muzsája a mithológiában? Mert, hogy ezen művészetek már az ókorban is virágoztak, azon vitatkozni sem lehet; a gyermeknek a jogi téren való ezen megtévesztése tehát, ez a — hogy ne mondjam — jogi erőszak ismét erős bizonyítéka annak, hogy ezek a látszólag annyira békés és ártatlan számok, mennyi galibát és kellemetlenséget csinálnak ezen a világon.

És ezen szavakat a velem szemben ülő szónok részéről nem vettem komolyan, még azt az izgatottságot is, a mely beszédközben el-

fogta, mesterkéltnak és szinpadiasnak tartottam. De csakhamar beláttam tévedésem, mert mikor a boros üveg után nyultam, ő felvette maga elől az üres poharat s azt elem tartva így szólt:

— Ötször iszik a magyar! Öt a magyar igazság! — Azt hittem, hogy a kópé csak szomjúságára céloz ezzel a közmondással, mivel pedig teljes életemben nagy barátja voltam az élcezeknek, s mindenkor hálára kötelezettnek éreztem magamat az iránt, a ki egy jó ötlettel megnevettetett, sőt félelmesen is hálás vagyok az élczes emberek iránt, mert hangos nevetésben nyilvánuló hálamat egyesek gunyra is magyarázzák, annélfogva ezuttal is hangosan felkaczagtam, ámbar bevallom, hogy jelen alkalommal nem nagyon vesztegettem az időt a nevetéssel, mert fő gondom a poharak megtöltésére irányult.

— En ezen semmi nevetni valót nem találok uram! — jegyezte meg most bosszus arccal az én asztaltársam. — Nem vagyok képes fel-fogni, hogy mit nevetet Ön ezen olyan jó-izűen? Egyáltalában nem látom be, miért ragaszkodom olyan körömszakadtig egyes régi elkopott mondásokhoz. Azért, mert valakinek eszébe jutott valamikor kibökní, hogy »három a magyar igazság!« már most minden, ami csak az embernek kívánatos, csak hármával legyen élvezhető s nekem ne legyen meg az a jogom, hogy ezt a fix-számot nagyobbítsam vagy kisebbítsem! No szép volna, mondhatom!

hangoztatják, hogy a vámpolitika elintézésében a két termelési ág között érdekellentét van.

Hiszen ha így lenne, akkor kár lenne minden garasért, amit arra fordítunk, hogy iparunkat fejlesszük. De épen azért, mert hasznos befektetésről van szó, kell résen lennünk, hogy a vámpolitika ellensúlyozza Ausztria versenyét.

A temetés nem büntetendő kihágás.

Elvi jelentőségű határozatot hozott egy felmerült eset, illetőleg egy ev. ref. vallású lelkész denuncziálása, feljelentése kapcsán egy vidéki kir. járásbíró. Az eset a következő:

»Egy vegyes házaspárnak, kik még 1895. október 1 előtt léptek házasságra, hoi az apa ref., az apa pedig róm. kath. vallású, julius hóban egy leány gyermeke született, kit az apa a róm. kath. plebános által kereszteltetett meg. Ez a gyermek azonban pár hét múlva meghalt s ismét nem a ref. lelkész, hanem a róm. kath. plebános temette el.

A ref. lelkész a temetés után a plebánost a bíróságnál feljelentette, kérve annak az 1879. évi XL. t. cikk. 53-ik §. alapján leendő megbüntetését.

E feljelentésre a bíróság augusztus 4-én a következő végzést hozta:

»1900. B. t. 190—1. Végzés. A . . . . i kir. járásbíró mint büntető bíróság vallás elleni kihágás miatt feljelentett N. N. elleni bűnyben az ügyészégi megbízott 173—1900. ü. m. b. sz. a. kelt indítványa folytán következően végzett: ezen ügyben a bűnvádi eljárás megindítása megtagadtatik. Miről a feljelentő értesítettik. Mert a feljelentésben panaszolt azon állítólagos bűncselekmény, hogy az állami anyakönyvbe ev. ref. vallásúnak bejegyzett kis-korú gyermeket az illetékes ev. ref. lelkész tudta és engedélye nélkül a róm. kath. lelkész temette el, nem képez az 1879. évi XL. t. cikk 53-ik §-a alá vonható vallás elleni kihágást, amennyiben az eltemetés által más felekezethez felvétel nem következett el s így a panaszolt cselekmény büntető törvénykönyvünkbe nem ütközik.«

Hát tán az osztriga nem tartozik a kívánatos dolgok közé? Ha tehát Ön ezt megengedi, ugy mindenesetre akasztani kellene a mi semmirekellő vendéglőstünköt, ha levestálalás előtt csupán három osztrigát tenne étvágy gerjesztőül az asztalunkra. Már elég sajnós az is, hogy csupán egy tuczatot kaptunk ebből az inyenec csemegéből, mert az osztriga legalább is huszonötöd magával kívánatos s én itt egész tömegét tudnám Önnek felsorolni ama tárgyaknak és cikkeknek, melyek az embernek étvágyát csak úgy ingerlik, mint az osztriga, s a mely cikkek közül három példány épen nem volna elegendő, mert legfeljebb csak az injját csiklandoznák meg az embernek. Ilyen portéka — teszem azt — a szarvasgomba is . . .

Szép szavakkal kértem a konzervatív szokások mérges ellenzőjét, hogy ne ingerlje étvágyomat és ne okozzon nekem tantalusi kinokot, mert annál az asztalnál, a hova letelepedtünk, színe sem látható ezeknek a kényes eledeleknek.

Hiába! Asztaltársam már belelovagolta magát a szónoklatba, őt már feltarthatlanul vitte magával a beszéd árja; azért még ingerültebb, hevültebb hangon folytatta: »Igenis a szarvasgomba! S veszedelmesen kezdett feszengeni a helyén, mintha kedve lenne helyéről felállani és ezzel fejezni ki tiszteletét ama derék és érdemes sertés jószág iránt, a mely a szarvasgombát orrával a földből először kitorlta.

Botrány-tömeg.

— Az iskolaszék ülése. —

Hosszu hírlapírói működésünk alatt nem láttunk olyan gyűlést, amelyen egy halomban annyi botrányos dolgot dobtak a zöld asztalra, mint tegnap a városházán.

És milyen testületnek a tárgyalásán! A mely a legmagasabb ügy szolgálatára van összealkotva; a melynek tagjait egy szent cél: a közoktatás ügye kell, hogy áthassa, akiknek tanácskozásai nem a botrányok elintézésére rendeltettek, hanem a népnevelés útjának egyengetésére.

Nagyvárad város községi iskolaszéke tegnap száználmas képet nyújtott. Érezte minden tag, hogy nem arra van hivatva, hogy a szemetet tisztogassa ott a zöld asztalnál; de hát ha a ragály kiütött, foglalkozni kellett a gyógy-móddal.

Vajjon fog-e sikerülni? Egyelőre, sajnós, aligha.

Mit gondolhatnak a szülők, akik látják az ádáz harczt, — nem! marakodást, amit a »nemzet legelső napszámosai« folytatnak egymás ellen.

Jót bizonyára nem gondolhatnak.

Ez a féktelen viszály előzőtt már egy kiváló férfit az elnöki székből. Vállalkozott a fekély kiirtására egy másik derék ember; vajjon sikerül-e neki rendet csinálni, vagy — ő is elveszti nemes ambícióját s elődjét követi.

Azt hiszszük csak akkor lesz rend a községi iskolák beléletében, ha a nyugdíjasok számát megnövesztik.

A tárgyalásról magáról itt nem szólunk, eleget mond a következő referáda.

*

Nagyvárad város iskolaszéke tegnap délután 8 óráig tanácskozott a városházán.

Jelen voltak:

Hegyesi Márton elnök, Mezey Mihály, Beczkay Lajos, dr. Grósz Menyhért, Stark Gyula, dr. Radó Ignác, dr. Tóth Mihály, Ragány János, dr. Hoványi Géza, dr. Vueskies Gyula, Vidovich Bonaventura, Máthé Lajos, Csák Máté, dr. Kecskeméti Lipót, Gábel Jakab, Istvánffy József, Ficzek Lajos, Molnár Imre, dr. Döry Ferenc, Váradai Mór, dr. Márkus László, Szokoly Tamás, dr. Kornstein Lajos, Auspitz Adolf, dr. Berkovits Ferenc, Réz Mihály, Vaday József jegyző.

— A szarvasgomba az én rajongó szeretetem tárgya. Nem sokat mondok, ha azt állítom, hogy első szerelmem is! Ezt eszi mindenki a leguagyobb étvágygyal. Ez a világnak a tizenötödik csodája!

— Tizenötödik csodája? — Merészkedtem közbeszólni. Én csak hét világcodát ismerek.

— Oh, készséggel elhiszem Önnek, egy cseppet sem kétlem ne féljen! — szólt megvető, ironikus hangon. Tudom, hogy úgy tanulta az iskolában, mert az ó-korban hétfőn állapították meg a világcodák számát, s Ön azt nem meri tovább feszegetni, amit az iskola padok közt a fejébe vertek. Én azonban tizenötöt is felsorolok Önnek a világ csodái közül, ha kíváncsi lesz rá, s ráadásul még tizzel vagy huszszal is megtoldom e számot, ha kell. S ha még ez sem elég, ugy még ötvenet s még néhány százat mondok Önnek a hegyibe, s akkor remélem, elmegy a kedve a tamaskodástól. A szarvasgombát már említettem. S a telefon? Hát ez nem kész világcoda? Azután a tűzhányó hegyekre vivő vasutak s tetőn levő állomások, melyekről a tüzes nyílás torkába lehet tekinteni, a mint ezt a tekintélyes terjedelmű vendéglőstünk bizonyosága szerint igen sokan sportszerűleg üzik. És ha Ön az ezezusi Diana-templomot világcodának mondja, csak azért, mert az így vagyon a régi könyvekben megírva, akkor a kölni dóm még inkább mondható világ csodájának, s a hogy Szmiranus kertjei világcodát képezhetnek, ugyan annyi joggal

Hegyesi Márton elnök rövid beszéddel nyitotta meg az ülést. Programját elmondotta megválasztásakor. Hozzá tenni valója nincs, csak támogatást kér s reméli, hogy együttesen elérik a célt, a mely nem más, mint a tanügy emelése, nem ismerve rokon, vagy ellenszenvet. (Éljenzés.)

A felügyelő-igazgató jelentése.

Réz Mihály felügyelő-igazgató terjesztette elő jelentését, a melyben számot ad az elmúlt tanévben a községi iskolák tanulóinak létszámáról s statisztikai adatokat sorol fel az eredményről. — Általában jó előmenetel volt a községi iskolákban, csupán a polgári fiúiskolában volt rémitő sok bukás. Egyik osztályban a tanulók 49 százaléka bukott. Ez az országban a legrosszabb eredmény, a mely sok könnyet sajtolt a szülők szemébe. Vádolja a jelentés ezért a tanári kart. Az iskolaszék megítélésére bizza, hogy bírálja meg, vajjon a tanári kar teljesítette-e kötelességét. Vádolja különösen az igazgatót s felemlíti, hogy a tornavizsgánál, ahol az elnököt ő (Réz Mihály) helyettesítette, a torna tanár intézkedéseit nem teljesítette s rendelkezéseinek nem tett eleget. — Az óvodákról sem mond örvendetést a jelentés; leginkább a megfelelő helyiség hiányát kifogásolja. Az óvodakötelesek létszámából mutatja ki, hogy nem 10, hanem legalább 15 állami óvoda lesz szükséges. Szükségesnek tartja továbbá az óvodai tandíjak eltörlését, mert e czímen ugy is elenyésző csekély összeg folyik be. Az ének-tanításra nincs elég tanerő; — a tornához pedig helyiség és szerek kellenek.

Harcz a jelentés felett.

Dr. Döry Ferenc örömmel hallotta az elnök program beszédében, hogy az elharapódzott viszályt beszünteti s a békés állapot helyreállítja. Hitték is ezt, de azt látják, hogy a viszály tovább folyik. Ez az állapot tarthatatlan. Mit mondanak a szülők, ha azt olvassák a lapok nyilttereiből, hogy a tanítók egymást lopással vádolják. Kéri az elnököt, hogy vasmarokkal nyuljon az ügyhöz.

Dr. Tóth Mihály nem akar az indulat befolyása alatt szólni; de a tanári kar és az igazgató reputációja van a jelentésben érzékenyen megtámadva. Az igazgató-felügyelő által

szolgálhatnak tárgyul a világ csodálatának a berlini állatkert vagy a párisi Bois de Boulogne is, ámbár sehol sem jelent meg nyomtatásban, hogy ennek így kell lenni, hogy ez mindenkire nézve szent irás.

Beláttam, hogy a buzgalmától elragadt urat lehetetlen leczáfolni, különösen ha az ember valami természetes és magától értetődő dolog ak tartja azt, hogy a görög világcodák listájának összeállítója még nem birt fogalommal az én asztaltársam által felsorolt találmányok felől. Ámbár ez utóbbi szerint már az ó-korban is több csodát kellett volna ismerniök az embereknek.

Barátom a fejem himbálásából kitalálta gondolatom és még inkább vérszemet kapott a beszédhez; mintha csak most akarná kiönteni, a mi régóta a szívében fekszik. »Igazán megfoghatatlan, mennyi független gondolkodásu ember van a világon, a ki ezen elcsépelet számok ragigáját hordozza.«

Engem már nem ejt meg ez a nevetséges zsarnokság. A hol csak ilyen számra bukkanok rögtön hadat üzenek neki. Ilyenkor egy pe alatt forradalmár, anarchista, szecessionista leszek, egy szóval minden válik belőlem, aminek csak valakit el lehet vagy el nem lehet gondolni, de a derekamat egy pusztá számnak nem adom soha, olyan nincsen! Hogy azonban az olyan számot is meg tudom becsülni, melynek rendes értelme van, az is természetes. Így pl. ezekkel a szavakkal egyfogatu, párba, há-

számított bukási % nem 49, hanem 21%. Az igazgatósa tanári kar nem tagadta meg az engedelmességet. A tornatanárnak igaza volt, mert a polgári iskolában nem tornavizsga van, de előre megállapított programmszerűtorna-verseny.

Dr. *Hoványi* Géza, mint a tornavizsgák hosszú éveken át elnöke felel, hogy a torna-versenyeken soha sem történt változtatás az előre megállapított programmon. Azt hitte, hogy ezt a csekély incidens az igazgató-felügyelő nem fogja felhozni. Ezt nem várta a felügyelőtől. Az idén a tornavizsgánál a leg-sikeresebb eredményt tapasztalta. A váraljai iskolánál különösen kitűnő volt az eredmény. Helyteleníti a polgári leány- és fiúiskola összehasonlítását, mert egészen más a két iskolában a tanuló-anyag. A jelentés hangját ha meg nem is rója az iskolaszék, de utasítani kívánja a felügyelőt, hogy ilyen tendenciózus jelentést ne tegyen. Sajnálja, hogy a régi vizsály még jobban bonyolódik.

Hegyesi Márton sajnálkozását fejezi ki a jegyzőkönyv hangja felett s az iskolaszék jegyzőkönyvében fejezte ki sajnálkozását. (Helyeslés.)

Gábel Jakab áll fel szólásra.

Közbe kiáltások: Ki van mondva a határozat!

Gábel Jakab: Joga van szólni. (Közbe: Nincs!) Csatlakozik az elnök szavaihoz, de eltérő irányban. (Zaj.) Kérdi: nem feladata-e a felügyelőnek, hogy rámutasson a hiányokra. Egy iskolában nem szabad nagy százaléknak megbukni. A középiskolákban csak 25%-nak szabad elbukni, mert ha több bukik, leír a miniszter, hogy mi az oka a tömeges bukásnak. Tendenzia nincs a jelentésben s a hiányok feleltetése helyes. Gáncsolni való sincs a felügyelő jelentésében. A személyi torzalkodásban végleg el kell járni, minden rokon- és ellenszenv nélkül.

Indítványozza, hogy a polgári fiú-iskolánál előfordult tömeges bukások okainak megállapításáról intézkedjék az iskolaszék; kutassa ki a tantestület ezeket az okokat.

Réz Mihály nem hitte, hogy jelentése bővebb magyarázatokat kelt. — A bukások %-ának kiszámítása helyes; utánna nézhetik.

Van olyan osztály a polg. fiúiskolában, a hol 49 %-a bukott a tanulóknak. Magyarázza, hogy a torna-versenyénél csak a III-ik osztályok tornásztak s az alsóbb osztályok növendékeitől is akart legalább néhány mozdulatot bemutatni, hogy a jelenvolt szülők lássák gyermekeik gyakorlatát, de a tanár ezt megtagadta.

Dr. *Grósz* Menyhért a multban azt látta, hogy a vizsgáló-bizottság panaszát vizsgálat tárgyává tették. Panaszok tényleg vannak, s azokkal foglalkozni kell. Az iskolaszék nem ösmeri az ügyet s így nem is ítélt. Radikális műtetre van szükség. A vádakat vizsgálta meg. Felel, hogy újabb ismét két tanító milyen hangon nyílttér. Indítványozza, hogy az ügyet is, a másikkal együtt vizsgálják meg.

Dr. *Hoványi* Géza azt látja, hogy a dolgot egyszerűen tudomásul venni nem lehet. A 49 %-os bukás oly nagy, hogy az okokat keresni kell. A felügyelőnek, ha hiányt tapasztal, erre rá kell mutatni. Ha a tanuló-anyag gyenge, a tantestület nem hibás; ha pedig a tantestület tulszigoru, erre is rá kell térni. Vizsgálják meg a bajt. A multa nézve ez már lehetetlen, de a jövőre nézve meg kell a dolgot figyelni. (Helyeslés.)

Hegyesi Márton elnök ezután kihirdeti a határozatot, a mely szerint az iskolaszék sajnálatát fejezi ki a felügyelő jelentésének hangja felett; — a 49 %-os bukásokra nézve nyilatkozattételre hívja fel a polgári iskola tantestületét. Egyébként a felügyelő jelentését tudomásul vették.

A mult tanév eredménye.

A felügyelő előterjeszti a községi iskolák mult tanévi eredményét. Az összes községi iskolákban a taneredmény kiegyenlítő volt; egyik-másik iskolánál kitűnő. Csupán a polgári fiúiskola III. A) osztályában a 37 tanuló közül 18 bukott, ami 49 %-nak felel meg.

A jelentést tudomásul vették.

*

A községi elemi iskoláknál az 5—6. osztályok felállítását a törvényhatóság a jövőre kívánta halasztani s így állapította meg az iskolák költségvetését. A közigazgatási bizottság azonban nem engedi ezen osztályok felállítását elodázni, hanem már a jövő tanévben kívánja azok felállítását.

Ehhez képest a költségvetést sem hagyta jóvá.

Ugy e tárgyban, mint a párhuzamos osztályok fentartása érdekében sürgősen átír az iskolaszék a városhoz.

A csoport-igazgatók választása.

Ezután a csoport-igazgatókra nézve tett az elnök előterjesztést. *Rátkay* József és *Istvánffy* József kijelentették, hogy a csoport-igazgatóságra nem reflektálnak. Elnök a következőket ajánlja első helyen csoport-igazgatóknak:

A polgári fiúiskolához: dr. Tóth Mihály.

A polgári leányiskolához: Rechtené-Bauer Zsófia.

Az elemi iskolákhoz:

Olaszi fiúiskolához: Gasperik Lajos.

Olaszi leányiskolához: Katona Bálintné.

Ujvárosi fiúiskolához: Vaday József.

Ujvárosi leányiskolához: Bérczy Jánosné.

Váraljai fiúiskolához: Markovits Pál.

Váraljai leányiskolához: Varga Teréz.

A tanügyi bizottság elnöke a szabályok szerint az iskolaszék elnöke.

Ajánlja a két megüresedett helyre a tanügyi bizottságba dr. Sipos Arpádot és dr. Vucskics Gyulát és a régi tagokat; az óvoda bizottság elnökéül Böszörményi Gézáat s az eddigi tagok mellett még Ragány Jánost.

Gábel Jakab itt cserét óhajtott volna, a mely egyben más iskolához leendő áthelyezéssel járna és pedig Gasperik Lajos helyett Mikusayt ajánlja Olasziban csoport-igazgatónak. (Zaj. Eláll!) Azonban indítványát nem hallgatták meg, hanem elfogadták az elnök előterjesztését s ezt terjesztik a tanfelügyelőhöz megerősítés végett.

Az a bizonyos Nyílttér.

Hegyesi Márton elnök ezután egy kellemetlen ügyet terjeszt elő. Kéri a tagokat, hogy higgadtan szóljanak hozzá.

Bodnár János közs. tanító korábban egy igen erős nyílttéri közleményben megtámadta dr. Tóth Mihály polg. iskolai igazgatót, a miért a Bodnár ellen a fegyelmi vizsgálatot elrendelték.

Dr. *Bulyovszky* József polgármester néhány kérdést küldött az iskolaszékhez, azzal, hogy arra az iskolaszék nyilatkozzék.

Elnök előterjesztette a kérdéseket s mindjárt fel is tette azokra a választ.

A kérdések a következők:

1. A felügyelő-igazgató adhat-e ki bizonyítvány másolatokat?

Válasz: a tantestület márcz. 18-iki ülése kimondotta, hogy bizonyítvány-másolatokat csak

mas zövétség, négy lábú teljesen meg vagyok békülve. Ezekben a számok helyükön vannak. Az egyfogatu elé soha sincs két ló fogva, a párbajt mindig csak ketten vívják egyszerre; a hármasszövétség sem két-, sem négy ember vagy állam szövelkezése nem lehet, végül a négy lábunak nem osztogat öt lábat a természet. Ahhoz ellenben, ha valaki nekem valami szivességért úgy fejezi ki háláját, hogy »ezer köszönet« s az ezerből kilencszázkilencvenkilenczet rögtön levon és visszatart, ahhoz a számtani bűvészethez már soha sem szoktam mosolygós képet vágni.

— Eh uram, Ön tévedésben van, ha ezeket a csekélyégeket annyira komolyan veszi. — Kezdtém a nagy kételykedőt csendesíteni. — Én már azt sem tudom megbocsájtani magamnak, hogy Önt a világsodák hetes számára figyelmessé tettem s ezzel a kedvét elrontottam és nyugalmát akaratom ellenére felkavartam.

— Igen igen a hetes szám! Jó, hogy az eszembe hozza! — Szólt újra neki tüzesedve, mintha nem is neki beszéltem volna. — Oh ez a hetes, istenadta hetese! Ez az én kedvenc számom, de csakugy fordítva! Már ha csak említik is rosszul vagyok. Mikor valaki nekem hétszilvafáról beszél, a guta környékez mérgemben, hogy miért tartják szegénynek épen azt, a kinek hét szilvafája van? A hét fő bűnök helyett is akár még egyszer annyit tudnék Önnek felsorolni s ha Ön csak hét mértőldes csizmákban volna képes valamely sürgős utat

megtenni, úgy én biztosíthatom róla, hogy azt a lábbelit, mely az embert a gőz- vagy léghajónál, vagy a Mercur szárnyas cipőnél is nagyobb sebességgel viszi előre uján, nem hét, hanem legalább is százmérföldes csizmának nevezném, ha igaznak akarnék maradni. Biztosítom arról is, hogy a ki Rómát a »héthalom« városának nevezte, ostoba tökfilkó volt és azt sem tudta, milyen fán terem a számolás. Hát ahhoz mit szól, ha azt mondom, hogy mikor valami igen megörvendeztet, úgy fejezem ki magamat, hogy a tizedik menyországban vagyok s nagyon csalódottnak és megrövidítettnek érzem magamat, ha Ön csak a hetedik menyországba engedne felrepülni? Eltekintve attól, hogy a menyországot még senki sem olvasta meg az élők közül.

Ember részéről ilyen hajthatatlan makacsságot még soha életemben nem tapasztaltam. Kezdtém belátni, hogy itt minden további disputa lehetetlen; tehát csak arra szoritkoztam, hogy az én csökönyös emberemnek pár jó tanácsot adjak ama kifejezésekkel való megbékülésre, melyek nyelvünkben már meghonosultak, utalva arra, hogy mennyi keserűséget szerezhet magának az ember azzal, ha ezen mindennapi dolgokon fenakad, melyeken már úgy sem segíthet, még ha a bibliai Methusálem korát eléri sem.

— Az emberek ezen dődöse, — vágott möhön szavamba az én kapacitálhatatlan barátom — a hagyomány szerint kilencszázkilenc-

venhat esztendő ért; a mi egy embernek igen szép kor. S ámbár kétségkívül vétkezik, a ki e számban kételkedik, én mégis daczolok e tekintetben a hagyománynyal. Hiszen ha meg is engedem, hogy a vén patriarcha mint 120-as hagyta itt ezt a szép világot, már ezzel is tulzok és sokat mondok épen mint az, a ki egy öreg emberre rámondja, hogy olyan, mint egy Mathusálem, a mivel pedig csak azt akarja mondani, hogy az illető most ürte meg a 80-ik születése napját. Ilyen állhatatlanok és megbizhatatlanok a számok kedves uram. A ki jóhiszeműleg hitelt ad nekik, könnyen utvesztőbe jut és pórul jár. Különösen a költők dobálóznak nagy számokkal. Az egyik meseköltő olyan parókról beszél, melyen millió fürtök röpködnek, ámbátor már néhány száz vagy ezer fürt is tekintélyes terhet képvisel akármilyen kemény koponyára nézve is.

— Ehhez a költőknek teljes joguk van — jegyeztem meg — különben én a magam részéről mindig óvakodom attól, hogy a hol a költőknél számokkal találok, a hideg érzékszertető szabályai szerint okoskodjam.

Mert akkor se szeri se száma sem lenne a fennakadásoknak, mivel az ilyen helyeknek száma az irodalomban egész légió.

Asztaltársam most a legióba kapaszkodott bele:

— A légió helyes. Ez egy nagyszerű szám. Ha az ember nem tudja, mennyit mondjon, azt mondja, hogy légió. A hydráról is egész bátran

a felügyelő-igazgató adhat. Az iskolaszék azonban ezen határozatot megváltoztatta, s kimondta, hogy az egyes csoport-igazgatókat hatalmazza fel a másolatok kiadására s az ezek joga; csak ha ezek távol vannak, vagy betegek, adhatja ki a másolatokat a felügyelő. Elnök meggyőződése szerint ez alkalommal a csoport-igazgató sem beteg nem volt, sem távol nem tartózkodott.

2. Szabálytalanul lett a másolat kiállítva; a szám nem egyezik, a pecsét más?

Válasz: Ebben a kérdésben az iskolaszék nem nyilatkozhat, mert ennek elbírálása a fegyelmi vizsgálat dolga.

3. Az anyakönyvek szabálytalanok; ezért lett kiállítva szabálytalanul a másolat?

Válasz: Erről sem a tanfelügyelőnek, sem az iskolaszéknek nincs tudomása.

4. Jogában állott-e a csoport-igazgatónak az óvást rávezetni a másolatra?

Válasz: Igen; sőt kötelessége volt.

5. Bodnár János miként van alkalmazva a felügyelő mellett?

Válasz: Elnöki felhatalmazással a felügyelő hívta be az irodájába, de alkalmazva nem volt.

6. A »Szabadság«-ban megjelent nyilttér hangjára és modorára mi az iskolaszék véleménye?

Válasz: A közlemény felett az iskolaszék megbotránkozását fejezte ki.

Hozzászólások.

Réz Mihály kijelenti, hogy nem érzi, mintha jogtalanságot követett volna el a másolat kiállításával. Ha tehetett valakinek jót, megtette. Most már senkinek sem ad ki másolatot, csak ha volt előbb az illető a csoport-igazgatónál.

A kérdéses időben (ápr. 6.) a csoport-igazgató vizsgája volt s ezért nem találták. Egy szegény fiu nem várhatott napokig s kiadta részére a másolatot. Hogy szabálytalan-e, arra megtette a nyilatkozatát s azért helyt áll.

Dr. Hoványi Géza: Mi nem vizsgáljuk itt az ügyet; a felügyelőnek majd lesz módja másutt megadni a felvilágosítást.

Dr. Márkus László nem tudja, hogy a kérdéses napon volt-e akadály, hogy a csoport-

el lehetne mondani, hogy a fejének száma légió, mert bár a monda csak száz fejét említi e szörnynek, ez a légióknak sem nem árt, sem nem használ. Nagyobb baj az, hogy ma már a fejeknek ez a sokasága nem tapasztalható, mert így a vaddisznó fő kedvelőinek felkopik az álluk a disznófej evéstől.

— De uram, hogy veheti ön az ilyen jelképies dolgokat szó szerinti értelemben — szóltam idegesen, halálra unva ezt a fárasztó beszélgetést s hogy elejét vegyem az újabb magyarizációknak, kezembe kaptam a boros üveget s még akartam tölteni tartalmával szomszédom poharát.

Ismeretlen asztali társam egy ijedt mozdulattal háritotta el magát a bort, miközben eme önfeléd szavak szaladtak ki a száján: »Nem, Isten ments! Egy millióért sem iszom többet egy kortyot sem!«

Erre már mindketten hangosan elneveltük magunkat. A megátalkodott számdaráló elárulta magát.

Én jól kiaknáztam a diadalt a kelepczébe jutott ellenfél felett. Nem miden guny és malícia nélkül voltam bátor tőle megkérdezni, hogy akkor egy fél millióért csak elfogadna még egy pohárral ebből az egészséges nedvből, s hat ökör helyett talán kettő is elég lenne arra, hogy őt az ivó asztalhoz visszavontassa?

De erre már a számok filozófusa mérges lett és zsörtölődve, bosszusan távozott el asztalomtól.

igazgató adja ki a másolatot. Ezért szó szerint vegyék be a válaszba az iskolaszék korábbi határozatát. Birálja el a kérést a fegyelmi választmány.

Szokoly Tamás szerint határozott választ kell adni.

Dr. Radó Ignác azt látja, hogy a másolat kiállításánál nem volt tendencia, roszkarat. Keresni kell, hogy vannak-e momentumok, amelyek mentik a másolat kiállítását.

Az iskolaszék a fenti válaszokat magáévá tette, azzal, hogy az 1. pontnál az iskolaszék korábbi határozatát szóról-szóra beiktatják a válaszba.

Ezzel véget ért ez a kellemetlen ügy, hogy helyet adjon egy másiknak.

A megnyirbált jogkör.

Sorra került Ragány János indítványa, a melyben rámutat a polgári iskola tantestülete és a felügyelő közötti viszálykodásra, amely a felügyelői állás és hatáskörből folyik. Indítványozza:

1. mondja ki az iskolaszék, hogy amíg a szabályzat elkészül s jóvá lesz hagyva, a polgári fiu- és leányiskola felügyeletét kivesszék a felügyelő hatásköre alól;

2. a polgári fiu- és leányiskola felügyeletére egy 7 tagú bizottságot küld ki az iskolaszék.

3. a polgári iskolák költségeinek megállapítását fentartja magának az iskolaszék.

4. a polgári iskolákra ügyrendet készítenek.

Réz Mihály felügyelő szólott először önértetesen az indítványhoz. Csodálkozik, hogy alárendelt emberek a botrányt hajhászszák s oly vádakot emelnek ellene, amelyekből ha egy is igaz lenne, egy percig sem maradna a helyén. Az iskolaszék a vádakot alaptalanoknak találta s ő megnyugodott az iskolaszék intézkedésében s tovább munkálkodott. Ma először tárta fel csinyján a bajokat. A hatóság egy tagja akarja az indítvánnyal most elvetni az anarchiát. Ő legfeljebb kevesebbet dolgozna, de a város nagy áldozattal egy állást szervezett, hogy az iskolák vezetésében meglegyen az összhang.

Szokoly: Szép összhang, amit csinált!

Réz Mihály: Miért nem indítványozzák, hogy az elemi iskolát is vegyék ki a hatásköre alól; ott is van, aki ellenszenvez vele. (Zaj.)

Ragány János: eddig tárgyilagos volt, most sem reflektál a felügyelő támadására. A mai állapot fenn nem tartható. A miniszter egy leiratában is azt az utat jelezte már előre, ami indítványában van. A szabályzat elkészítése és jóváhagyása hosszú időt vesz igénybe, azért ideiglenesen kívánta a baj sanálását. Ez gyökeres intézkedés lenne. Ajánlja indítványát.

Dr. Hoványi Géza szólott ezután igen szépen, a meggyőződés hangján. El van keseredve minden iskolaszéki tag, mert a mostani állapot kárára van a magasztos ügynek, a melyet szolgálnak. Gondolkoztak, mi módon segítsenek rögtön és gyökeresen ez állapotokon. A tényeket, a surlódásokat, nyilttereket veszi. Csodálkozik, hogy a felügyelő nem fogadja el az indítványt. Ez egy módja volna, hogy a személyes gyűlölet lehiggadjon. Ha a mostani móddal ez nem sikerül, alig lesz tag, aki foglalkozzék az iskola-üggyel. Két kézzel kell az orvosláshoz látni s akkor tudni fogják, hogy itt-e a hiba. Az volna a kurtább mód, hogy egyiket, vagy másikat elűzzék, de nem ez a cél. Más kivezető ut nincs, mint a két egyént eltávolítani egymástól, hogy külön teljesítsék kötelességeiket. Nem a felügyelő ellen van az indítvány, hanem az ügy érdekében. Szeptember itt van, késni nincs idő? Elfogadja s ajánlja Ragány indítványát.

Réz Mihály nem azért szólalt fel, hogy megbénítsa az iskola működését. De módot akar

arra, hogy a tűzvonalból tisztességesen vonulhasson ki; másként nem megy. Szépen beszélt Hoványi, de még sem fogadja el amit mondott. Van egy jóváhagyott szabályzat, ez kezesülvihető.

Gábel Jakab azt kérdi, hogy elintézése-e az az ügynek, ha az egyik félnek igazat adunk s a másikat elhárítjuk? A polgári iskola tantestületének az volt a célja, hogy a felügyelő ne intézkedjék ott. Sok szó fér a Ragány által említett miniszteri leirathoz is. Van egy jóváhagyott miniszteri rendelet, ehhez kell ragaszkodni. 2000 frtos állást rendszeresített a város, ebből nem szabad karikatúrát csinálni. Nem fogadja el Ragány indítványát, hanem indítványozza, hogy az 1893. évi jóváhagyott szabályrendeletet léptessék életbe. Ez nem vonja ki a polgári iskolát a felügyelő hatásköréből.

Dr. Márkus László a Gábel indítványát fogadja el. Két szempontot: a személyi és tárgyi kell venni. Rövid az idő, hogy a Ragány indítványa fölött határozzanak. A kiküldött bizottság működik, a szabályzat nem sürgős. — A másik személyi rész. Most mindjárt itélni akarnak. Elfogadná, hogy külön vonassék a polgári-iskola, ha a felügyelő maga kérné ezt. Ösmeri és becsüli dr. Tóth működését, nem várja tőle, hogy tovább surlódjanak. Reméli, hogy mindketten meg találják férfiasan a módot, miszerint az 1893. szabályzat alapján működjenek.

Mezey Mihály szerint az indítvány annyira fontos, hogy azt most elbírálni nem lehet. Aki ismeri, hogy miként szervezetett a felügyelői állás, el kell ismernie, hogy a polgári iskolákat nem lehet kivonni a hatásköréből. Ha államosítják a polg. iskolát, akkor kivethetik. A szabályzatot a bizottság már a következő ülésre beterjeszti. Adják ki a Ragány indítványát a revidáló bizottságnak.

Dr. Hoványi Géza ismételve kifejti, hogy a mai állapot tarthatatlan. Indítványozza, hogy hatalmazza fel az iskolaszék elnökét, hogy a polgári iskolák felügyeletéről belátása szerint intézkedjék. (Helyeslés.)

Réz Mihály egyik indítványt sem fogadja el.

Szokoly: Azt elhisszük! Majd intézkednek mások.

Réz: Egy jóváhagyott szabályrendelet a felügyelő hatáskörébe utalja a polgári iskolákat. Más intézkedésre szükség nincs. Az érintkezés a polgári iskola igazgatóval mindig csak hivatalos volt.

A Mezey indítványát ajánlja, így nem lesz semmi dissonancia.

Csák Máté gyakorlatilag kivihetetlennek tartja, hogy a tanév megnyitása sima lefolyású legyen. Ajánlja Ragány indítványát, hogy amíg a dolog el nem dől, a két egyén ne érintkezzenek.

Dr. Tóth Mihály (Zaj.) 18 éve tanár, 17 éve igazgató a polgári iskolánál s míg a felügyelői állást nem szervezték, semmi baj nem volt.

Csák Máté: Nincs kvalifikáció!

Szokoly: Az, az nincs! (Zaj.)

Dr. Tóth Mihály: Ezt nem akartam felhozni. De mondta a t. tag ur (Csákra mutat.) Hát igaz, a tantestületet bántotta, hogy felette olyan ember rendelkezik, akinek nincs rendes tanszékhez sem kvalifikációja. (Óriási zaj.)

Gábel Jakab: Ez nem tartozik ide.

Mezey Mihály: Ez már abszurdum, nem hallgatjuk. (Feláll s a kalapját veszi; de csak marad.)

Szokoly: Ez a kérdés éppen!

Dr. Radó Ignác: Mi köze ehhez.

Óriási láрма, zaj, egyesek felugrának a helyeikről.

Dr. Tóthnak csak egyes szavai hallatszanak. Mikor kissé szünik a zaj, tovább folytatja beszédét. — Egy nehéz év lefolyt, de még egy ilyen nem bírnak ki, mert ez az állapot megbénítaná a tanári kar működését. Kéri Ragány indítványának elfogadását. Ha nem fogadják el, intézkedést kér az igazgatói állás betöltésére. Ő nem fogadja el tovább. (Zaj.)

Dr. *Berkovits* Ferencz megrója, hogy a tanárok egymás ellen harcot folytatnak. Az iskola érdekében sürgős intézkedés szükséges. Ragány indítványát nem fogadja el. A felügyelői állás szervezését ő indítványozta, de ezzel csak az elnöknek akart segítséget nyújtani, hogy a felügyelő mintegy szakértő titkára legyen az elnöknek. Fogadják el Hoványi indítványát.

Az iskolaszék dr. *Hoványi* Géza indítványa értelmében *felhatalmazta az elnököt, hogy a polgári iskolák felügyeletére nézve belátása szerint intézkedjék s eljárásáról tegyen jelentést.*

Még egy a jóból.

Az ülés bezárása előtt dr. *Radó* Ignác szólalt fel. Két tanító a lapok nyilnterében meghurcolja egymást, olyan módon, amely megbotránkoztató. Ez elítélendő, de megakadályozására nincs mód. Egy mégis van. Indítványozza, hogy mondja ki az iskolaszék, miszerint az iskolaszék megbotránkozik azon, hogy két tanító egymást megléyegzi a nyilvánosság előtt s óva inti őket, hogy ha az iskolaszék becsülését nem akarják elveszíteni, jövőre az ilyen tere ne lépjenek.

Az indítványt egyhangulag elfogadták s jóval esti 7 óra után véget ért az ülés.

UJDONSAGOK.

TAJÉKOZTATO.

Régészeti és történelmi muzeum (Schlauch-park) nyitva minden vasár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 3-5-ig 20 fillérért. Kedden és csütörtökön d. u. 3-5-ig 40 fillérért. Más időben 1 korona.

* **Személyi hír.** *Pável* Mihály g. kath. püspök tegnap Nagyváradról elutazott.

* **Erzsébet királyné emléke.** A magyar nők, amint ezt megirtuk, *Erzsébet* királyné emlékére szép ércemléket állítottak a bécsi kapuczinusok sirboltjában, a boldogult nagyszony nyugvó helyén. Ezt az emléket szombaton, e hónap 25-én délelőtt 10 órakor áldja meg *Kohl* Medárd dr. pápai praelátus, esztergomi kanonok, a ki tegnap reggel *Budapestről Bécsbe* utazott. A harmincz tagu hölgybizottság, emőkei *Emich* Gusztávné vezetésével, holnap utazik *Bécsbe*, hogy az ünnepségen részt vegyen.

* **A színházi bizottság ülése.** A színházi felügyelő-bizottság ma délután fél 4 órakor a helyszínén *Komlóssy* József h. polgármester elnöklete alatt ülést tart. Targyalás alá a rendes folyó ügyek kerülnek.

* **Ujabb Pantheon-terv.** A mióta néhai *Göndöcs* Benedek gyulai plebános pusztazeri apát, a képviselőház egykori tagja legelőször vetette föl a Gellérthegy ormán építendő Magyar Pantheon tervét, alig mulik el néhány hónap a nélkül, hogy újabb, kalandosabb tervek ne kerüljenek részint a miniszter, részint a főváros tanácsa elé. A legújabb keletű tervet *Pejakovics* Lázár máv. építészeti hivatalnok nyújtotta be *Wlassics* közoktatásügyi miniszterhez. A miniszter a javaslatot minden megjegyzés nélkül elküldte a főváros polgármesterének, hogy foglalkozzék az a dologgal. A terv szinte kalandosan érdekes. Termésköböl és érczből épült három templomszerű épület kerülne a lebontott czitadella helyére, nyilt s fedett galériákkal, egy körbefutó csarnokkal, melyet még külön teraszok is díszítenek. A mű Magyarország történetét mutatná be köben és érczből, olykép, hogy a történelmi tények és események összefüggő láncolatát képezze. Árpádtól a legújabb időkig meg volna örökítve minden fejedelmünk, királyunk, az ősi két nemzetség, az ország ősnemes történelmi nevű családok, a régi hód-

tók, közben újból elveszített tartományok, a volt és meglévő vármegyék, vidéki városaink, a híres sárkány-rend, Mátyás király fekete serege, a régi és új honvédség, intézeteink, a régi c.éhek, a klérus világának minden érdekesebb mozzanata. Végül a szabadság allegorikus szobrát szánja a terv benyújtója kolosszális mértékben felépíteni úgy, hogy a főváros közeli vidékéről is látható legyen. A tervező a kivitel módosztatásával, a költségekkel maga sincs teljesen tisztában. Országos bizottságot óhajt a király protektoratusa mellett, a bizottság viszont a törvényhozás segítségével külön igazgatási bizottságot alakítson a terv további kidolgozására. A terv végére hagyja a javaslat legfontosabb részét, a költségeket. Hogy mennyibe kerülne a a Pantheon, azt nem tudja, de 40-60 millió korona talán elég volna. Az a fő baj, hogy nekünk sok is volna.

* **Gyilkos katona.** Vakmerő gyilkossági eset tartja izgalomban Gyéres község lakosait. *Mihu Péter* az 50-ik gyalogezred közvitéze a mult év őszén vonult be ezredéhez. A bevonulás előtt azonban megkérte *Hudács* György leányának kezét, hogy biztosítsa magának szíve választottját. A leány megígérte, hogy megvárja, míg *Mihu* baha szabadul a katonaságtól s akkor felesége lesz. Ez az ígérlet megnyugtatta *Mihu* s jókedvűen viselte a katona életet. A mult hetekben azonban *Mihu* arról értesült, hogy imádottja megszegte ígérteit és másnak lett a menyasszonya. Ez a hír egyszerre véget vetett *Mihu* nyugalmának s a mult héten megszökött ezredétől. A mint hazatért, fölkereste a leányt, kit egyedül talált otthon. Szemrehányást tett neki, hogy ígérteit megszegte, mire a leány olyan feleletet adott, a mi a tulérzékeny katonát kihozta sodrából, kirántotta a szuronyát s azt a leány mellébe dőfte. A leányt szíven találta a gyilkos szerszám s mire édesanyja hazafutott, csak azt tudta megmondani, hogy *Mihu* volt a gyilkosa, aztán meghalt. A csendőrség, a melyet az esetről rögtön értesítettek, a gyilkos katonát a kukoricaföldeken találta alélt állapotban, mivel ugyanazzal a szuronyal öngyilkossági kísérletet követett el, de nem sikerült magát megölni. A csendőrök bekötözték sebeit s aztán beszállították ezredéhez.

* **Az anyós bosszúja.** *Berezi* János gléji fiatal gazda nem valami jó lábón állott a feleségével, különösen, mert anyósa, özvegy *Balázs* Józsefné, aki a fiatalokkal egy házban lakott, folyton ingerelte a férje ellen. A vénasszony áskálódásai következtében állandó volt a czivakodás a házastársak között s e miatt *Berezi* az ivásnak is adta magát. Az ünnepek alatt is részegen ment haza s akkor felesége és anyósa csunyán elverték. Másnap, amint kijózanodott és megtudta, hogy a két asszony mit művelt vele, haragjában a két asszonyt kegyetlenül elverte s aztán ismét a kocsmába ment, a honnan csak éjfél tájban tért haza. *Balászné* az anyós csak azt várta, hogy veje elaludjon. A két asszony ekkor bement a szobába s az anyós egy előre elkészített baltával addig verte fejbe vejét, míg annak koponyája szétrepedt. A véres holttestet, leányával együtt kivitte az utcára s egy árokba bedobta. Reggel a mikor a járőrök a holttestet megtalálták, mindenki azt hitte, hogy *Berezi* a kocsmából hazajövet verte agyon valak. A csendőrség is ez irányban folytatta a vizsálatot, míg nem tegnapelőtt kiderült a titok s a két asszonyt a vizsgálóbíró rendeletére a csendőrség elfogta és be-kísérte a törvényszéki fogházba.

* **Baleset a Ganz-gyárban.** *Jászok*ka borszéki születésű 28 éves munkás, szerencsétlenül járt ma délelőtt a Ganz-gyárban. A szerencsétlen embert egy nyolcz métermázsa súlyú vasdarab úgy ütötte le a lábáról, hogy eszméletlenül bukott a földre. A mentők a Rókus-kórházba vitték, a rendőrség pedig vizsálatot indított.

* **Elszámolás.** A Kath. Legényegylet fényes zászlószentelési ünnepének sikerét nagyban előmozdította az a szíves készség, mely közel s távolban megnyilatkozott az egylet anyagi támogatásában. Az ünnep költségeinek fedezéséhez adományokkal járultak *Nagyváradról* a következők, mely adományokat az egylet a legnagyobb köszönettel nyugtáz.

Tarsoly Ferencz 10 kor., *Vondo* József 4 kor., *Széles* Gyula 5 kor., *Hranyiczky* Károly 6 kor., *dr. Grám* Károly 5 kor., *Muntean* György 2 kor., *Babrik* József 4 kor., ifj. *Rimanóczy* Kálmán 10 kor., *Rozsly* Géza 5 kor., *Uzso* István 4 kor., *Materni* Imre 4 kor., *Békési* János 3 kor., *Rát-kay* József 4 kor., *Ritók* Zsigmond 10 kor., *German* Károly 4 kor., *Szolnok* Jenő 2 kor., *Széles* Lajos 4 kor., *Czeglédi* Sándor 20 kor., *Szegbeverés* alkalmával 26 kor., *Sikli* Józsefnél fizetve 70 kor., *Szabó* Ferencz 5 kor., *Topschal* Vilmos 6 kor., *Nagy* György 10 kor., *Nagy* Béla 5 kor., *Dolinay* Miklós 4 kor., *Krencz* Ignác 5 kor., *Klell* Béla 6 kor., *Domokos* Andor 5 kor., *Mayer* Miklós 5 kor., *Greorgius* János 4 kor., *Kubicsek* Katalin 20 kor., *Császár* József 4 kor. 80 fill., *Olári* Gyula 4 kor., *Andrássy* Péter 5 kor., *Glac* Antal 10 kor., *Első Magyar* 10 kor., *Sebes-Körözs* 5 kor., *Pekánovics* Imre 5 kor., id. *Jelinek* Ferencz 5 kor., ifj. *Jelinek* Ferencz 5 kor., *Kóky* András 2 kor., *Pásztay* Lajos 4 kor., *Markély* János 10 kor., *Pásztor* Ágoston 1 kor., *Vidosics* László 2 kor., *Hanga* Pál 3 kor., *Szegedy* József 6 kor., *Kirinszky* András 3 kor., ifj. *Kozák* János 5 kor., *Valaskai* Ferencz 2 kor., *Ovári* Lajos 6 kor., *Pasali* Péter 4 kor., *Wéhofer* Ferencz 1 kor., *Kozma* Lőrincz 1 kor., *Wlassák* János 5 kor., *Reichard* János 3 kor., *Henn* János 3 kor., *Nemes* Ferencz 2 kor., *Hotya* József 4 kor., *Andriska* Károly 4 kor., *Szell* Ignác 4 kor., *Pillán* Ferencz 4 kor., *Létay* Sándor 1 kor., *Friedrich* János 2 kor., *Biharmegyei* Korona Hitel-Szövetkezet 6 kor., *Gaál* Antal 10 kor., *Pásztor* András 4 kor., *Biguss* Lajos 3 kor., *Morvay* Wilibald és anyja 20 kor., *Maskovszky* Viktor 2 kor., ifj. *Bereczky* Géza 2 kor., *Gabrielly* Lajos 5 kor., *Hant* Frigyes 8 kor., *Dluhopotoczky* Lajos 2 kor., *Hanzli* József 6 kor., *Zámbovovszky* Rezső 4 kor., *Schmiedt* Gyula 5 kor., *Erdélyi* Ferencz 2 kor., *Torszin* Elek 3 kor., *Mogyorósi* János 3 kor., *Szilágyi* Géza 10 kor., *Sipos* Orbán 10 kor., *Tanfeligyelőség* 6 kor., *Vonez* Zsigmond 6 kor., *Julier* Vilmosné 6 kor., *Fudalli* Bálint 8 kor., özv. *Gitye* Jánosné 10 kor., *Peller* József 6 kor., *Olasz* Elemérné 10 kor., *Nagy* Lajos 4 kor., *Ács* Mihály 4 kor., *Kertész* Gyula 2 kor., *Fröhlich* József 6 kor., *Stagl* Kálmán 5 kor., *Düll* László 4 kor., *Demeter* János 4 kor., *Gallis* György 4 kor., *Medvigy* Mihály 5 kor., *Schlauch* Jozefin 10 kor.

(Folytatjuk).

* **Az iskolaszék sötétben.** Nagyvárad város iskolaszéke tegnap délután kezdte az ülését a városházán s öreg este lett, mire az elnök életetésére került a sor. Este fél 8 órakor fejezték be a nagyon is sötét ügyek tárgyalását. De nem csak a tárgyaló botrányok voltak sötétek, de a terem is. Addig beszéltek, míg már olvasni úgy sem tudtak a nagy sötétségben. Végre az iskolaszék szolgálja könyörült meg s a saját pénzén hozatott két szál gyertyát. A hírlapírók meg csak találomra rótták a sötétben egymás mellé a szarkalábakat. Bizony néha nagy sötétség van a városházán.

* **Halálozás.** Részvétellel vettük a következő gyászjelentést.

Özv. *Böhm* Ferenczné szül. *Baranyi* Julia a maga és gyermekei: *Jenő*, neje *Sántha* Piroska és gyermekei: *Ferencz*, *Edith* és *Jenő*; *Paula*, *Böhm* Kajetán és *György* mint testvérek a maguk és családjaik, valamint számos rokon nevében is őszinte fájdalommal tudatják a szertő jó férj, apa, nagypapa, testvér és rokonnak *Böhm* Ferencz, nyug. lat. sz. káptalani erdőmester és megyebizottsági tagnak élete 73-ik, boldog házassága 46-ik évében, hosszas szenvedés s a halotti szentségeknek többszöri ájtatos felvétele után, folyó hó 22-én, este 10 és fél órakor történt gyászos elhunytát. A megboldogultnak földi maradványai folyó hó 25-én, d. e. 10 órakor fogtak a gyászháztól a sályi-

róm. kath. plebánia-templomban megtartandó gyász-szentmise után a sályi-i közsirkertben örök nyugalomra tetetni. Mely végtisztességtelre az elhunyt rokonai, barátai és kartársai tisztelettel meghívotnak. Kelt Sályi, 1900. évi augusztus hó 22-én. Az örök világosság fényeskedjék neki!

* **Közapor az Uri-utcán.** Már a harmadik nap nagy izgatottságban tartja az egész Uri-utca lakosságát valami titokzatos kifürkészhetetlen közapor. Dr. Korn Lajos kir. alügyész házat ostromolja már harmadnap valami ismeretlen tettes, ki reggeltől estig folyton dobál köveket. Valóban megfoghatatlan és bámulatos dolog! A rendőrség *Lőrinczy* és *Kápolnay* biztosok vezetése alatt éjjel-nappal virraszt és mindig a ház környékén levő házakban és kertekben czirkál. Mindannak dacára az Apolló-utca irányából folyton hull a mindenféle nagyságu kő, téglá, cserép törmelék. Tegnap a nappali időszakban csak apróbb kövek hullottak, este azonban már ökölnagyságu téglák repültek az udvarba és az udvarra nyíló folyosó összes ablakait, sőt még a hátsó lakáson is bezúzták. Sőt az ablakon keresztül a szobákba is kerültek s tegnap este már a szalonban is találtak apróbb köveket, hol az asztalon, hol székeken s több üveg és porcellán edényt össze is zúzott. Az egész család remegve tölti az izgalmas perczeket, mert sem éjjel, sem nappal nincsen nyugodalma. A rendőrség erőlyesen kutat a titokzatos közapor okozója után, eddig azonban a nyomra még nem tudott akadni.

* **Leégett ház.** B-Félegyházán *Mester* Sándor és *Fényes* György odavaló legények folyó hó 20-án nagy mulatságot rendeztek *Albucz* Gergely lakásán. A vig muzsika hallására odasereglett a falu lányserege és a legények s a mulatság duhaj hangulatban késő estig tartott. A mulatság végén mindnyájan hazafelé szédtek, úgy, hogy a lakáson senki sem maradt. A legények közül valamelyik égő szivart dobott el, melytől a szoba butora tüzet fogott, a szobából a tűz kicsapott a tetőre is s az egész ház hamuvá égett. Az előjáróság most szigoruan kutatja a vigyázatlan bűnöst.

* **A kinek nem sikerült.** Szerdán éjjel *Patzauer* József ügyvéd áldás-utcai lakásába valami gaz tolvaj be akart hatolni. Az egyik utcai ablakot már be is törte s már mászott befelé, a mikor egy rendőr észrevette. Rögtön oda sietett, azonban a tolvaj a léptek zajára leugrott az aklakból és nagy futással sikerült elmenekülnie.

* **Helyreigazítás.** A tegnapi számunk hirovatában a verekedő szatócs-korcsmáros cím alatt közöltük, hogy *Resovszky* Tivadar széles-utcai korcsmáros *Tamás* János fékezőt sulyosan megverte. Az előadottak szerint e hírünk téves információ alapult, mert *Resovszky* nem kártyázott a fékezővel s nem is volt ott. Mikor haza érkezett, akkor értesült, hogy *Tamás* fékező egyik társával nagyban kártyázik s már 24 forintját elnyerte. A korcsmáros megakart szüntetni a kártyázást, miből dula-kodás támadt, a mikor a fékező megsérült.

* **Halálos szerencsétlenség.** Ma délelőtt halálos végű szerencsétlenség történt Budapesten a külső Váci-utcán levő szivatytyu és gépgyár részvénytársaság gyártelepén. Aranyos Ferencz 40 éves kovács a csiszoló műhelyben foglalatoskodott. Munkája közben egy óriási sulykódarab esett a fejére, mely agyát és koponyáját teljesen szétroncsolta. Elhívták a mentőket a helyszínre, kik bekötötték a halálos sebet és be akarták szállítani a szerencsétlen embert a kórházba, azonban utközben kiszenvedett. A rendőrség szigorú vizsgálatot indított annak kiderítése céljából, kit terhel a szerencsétlenségért a felelősség.

* **Virághullás.** Részvétel értesültünk, hogy dr. *Báthory* Sándor *Józsika* nevű gyermeke 3 hetes korában Mezőtelegden rövid, kinos szenvedés után elhunyt. A kis halottat gyászbaborult szülei f. hó 24-én délután kísérik ki az utolsó útjára.

* **Gyilkos feleség.** Borzasztó nagy gyilkosság hírért írja nekük Ózdi tudósítónk. Arlón *Érsek* Lajos gazdaember nagyon rossz viszonyban élt a feleségével. Szombaton újra nagy veszekedés volt köztük, a mikor a felbőszült asszony az urát agyonlőtte. A férjgyilkos asszonyt elfogták és bekisérték a Miskolczi törvényszék börtönébe.

Kinai háboru.

A háboru mai állásáról a következő távirataink szólnak:

Li-Hung-Csang békét akar.

Berlin, aug. 23. (Saját tud. távir.)
Li-Hung-Csang azzal a kérelemmel fordult a hatalmakhoz, hogy a szövetséges csapatokat azonnal visszavonják és a békekudozásokat megkezdjék. A német kormány azonban azt válaszolta, hogy a tárgyalásokba egyáltalán nem bocsátkozhatik, mert kínai részről erre senki sem kapott kellő felhatalmazást.

A kritikus helyzet.

New-York, aug. 23. (Saját tud. távir.)
A kínai American Association táviratozza Sanghaiból, hogy a Jangce völgyében a helyzet egyre kritikusabb lesz. Katonai körök becslése szerint 15,000 emberre van szükség, hogy Sanghait meg tudják védeni. A kormányt rá kellene bírni, hogy azonnal küldjön oda segédcapatokat. A táviratot átadták a külügyminiszteriumnak.

A németek vesztesége.

Berlin, aug. 23. (Saját tud. távirata.)
Peking város bevételenél a német kirendeltségből *tizenegy katona meghalt, tizenhárom pedig sulyosan megsebesült.*

A megszállt Peking.

Washington, aug. 23. (Saj. tud. táv.)
Conger amerikai követ táviratozza Pekingből 19-iki kelettel, hogy a császári palotán kívül most már az egész város meg van szállva. Azt hiszik, hogy legrövidebb idő alatt beveszik a palotát is. A hittérítők egy része elment Pekingből, néhányan azonban az itt összegyűlt keresztény menekülőknél maradtak, akiknek száma körülbelül 1000.

A békefeltételek.

London, aug. 23. (Saj. tud. távirata.)
Az európai hatalmak a kínai akcióban a következő feltételek követelésében állapodtak meg: *Tuan, Liping-Heng és a külügyi hivatal tagjai szigoruan büntetlenségnek meg, a régens királyné a tróntól megfosztatik, Svang-Su pedig megmarad császárnak a hatalmak ellenőrzésével. Azonkívül Pekinget és a birodalom főbb pontjait a hatalmak megszállva tartják.*

IRODALOM.

Gazdaság- és kertészettan leányok számára. (Elemi népiskola V—VI osztálya.)
Irta Mócsy László tanítóképző tanár. Budapest, 1900. 8-adrét, 44 lap. Ára kötve 32 fillér.

E két gazdasági és kertészeti könyvről együttesen szólhatunk, hiszen mindkettő egy cél felé halad, egy ügyet szolgál. Dicséretére legyen azonban mondván szerzőnek az a finom érzék, melylyel az anyyira egy körben mozgó anyagból, finom érzéssel, nagy tudással és pedagógiai figyelemmel válogatta meg azt, a mit a fiuknak tart szükségesnek és azt, a mit a leányok számára mond életbevágónak.

És anyagnak ez a megosztása a tanítót is, meg a tisztán gyakorlati foglalkozó gazdászt és kertészt is kielégítheti. A míg a fiuknál a mezei gazdaságtan kimerítően adja a tudnivalókat (talaj, talajjavítás, trágyázás, eszközök, gépek, a vetésről, a vetőmag, takarmánynövények, kaszálók, legelők, állattenyésztés; szőlőmivelés stb. stb.), addig a leányok számára irt gazdaság- és kertészettan magával a mezei gazdasággal kevesebbet törődik, de annál bővebben ír a kertészetről. Ad gyakorlati jó tudást, utasítást a konyhakertészetről, virágkertészetről és gyümölcsértékesítésről. És éppen ebben a beosztásban árul el igazán praktikus észket.

A nő, ha ura mellett a külső gazdaságban segédkezik is, de az ő világa mégis csak a belső gazdaság marad s a virágkertészet, meg gyümölcskészítés és értékesítés. Ez a helyes fölfogás uralkodik *Mócsy* László két munkáján és ehhez simul a helyes nevelő látása, mely a művön átleng.

A Szent István-Társulat tehát e munkával is gazdagította a magyar kath. tankönyvirodalmat. Annnyival is inkább, mert újabban mind jobban és jobban domborodik ki a népiskola föladatai között azon kíváncsalom, hogy a nővendékek a vidék speciális viszonyaihoz mérten megfelelő gazdasági oktatáshoz részesüljenek. Az igazi népiskola — különösen a földmiveléssel foglalkozó vidéken — nem zárkozhat el többé attól az igénytől, a mit e tekintetben a szülő a népiskolával szemben támasztanak. Sokszor azonban a legjobb berendezésű iskolakert sem nyújt erre elegendő alkalmat. Az iskolában a gyakorlat nem pótolhatja az elméletét, a mint visszont az elmélet sem mi megfelelő gyakorlat nélkül. A jelen tankönyv alkalmas eszköz óhajt lenni a gyakorlattal párosult gazdasági oktatásnak a népiskolában. Szerző helyes érzéssel hordta össze az anyagot s minden sorából kiolvasható, hogy nem kutforásokból dolgozott, hanem ő maga is gyakorlott gazdasz, a ki a mellett tanító is, s ki tudja választani a gazdasággal foglalkozó szülő gyermekének megfelelő anyagot. Módszere helyes. Irálya könnyű.

Ajánljuk mind a két könyvet a kath. iskolai hatóságok figyelmébe, kérvén őket, hogy azokat már az 1900—1901. tanévre bevezetni sziveskedjenek. Megrendelhető a Szent István-Társulat könyvkiadóhivatalában. Budapest. VIII. Szentkirályi-utca 28.

Igazságszolgáltatás.

Uj esküdtszéki tagok.

A nagyvárad kir. törvényszék elnöki tanácsa *Nagy* Ferencz törvényszéki elnök elnöklete alatt tegnap délután sorsolta ki a szeptemberi időszakra az új esküdtszéki tagok névsorát.

Esküdtek lettek:

Peller Ferencz szobrász, Nagyvárad.
Szilágyi Tivadar hentes, Nagyvárad.
Géczy Lajos püspökségi főtiszt, Nagyvárad.
Pápai Balázs ácssegéd, Nagyvárad.
Helfi László kereskedő, Nagyvárad.
Pikó János magánzó, Nagyvárad.
Krisz Márton timár, Nagyvárad.
Láng József könyvkereskedő Nagyvárad.

Jenei István földműves, B.-Ujfalu.
Kocsis Lajos földműves, Nagy-Szalonta.
Kéry Géza hentes, Nagyvárád.
Jakabffy Árpád építész, Nagyvárád.
Gasparik János kádár, Nagyvárád.
Österreicher Simon szállító, Nagyvárád.
Ifj. Kajtor Imre földműves, N.-Szalonta.
Bagosi Sándor földműves, N.-Szalonta.
Horváth György földműves, Sarkad.
Varga Imre üzletvezető, Nagyvárád.
Madarász Gyula kőműves, Nagyvárád.
Fekete Sándor fényképész, Nagyvárád.
Fábry István kereskedő, Nagyvárád.
Molnár Ferencz földműves, N.-Szalonta.
Dr. Vavrek Kálmán ügyvéd, Nagyvárád.
Csete Mihály földműves, N.-Szalonta.
Pákh Emil s. lelkész Nagyvárád.
Sebes Gyula birtokos, Feketető.
Király Zsigmond órás, Nagyvárád.
Balogh Mihály szürszabó, Nagyvárád.
Bodnár János bádógos, Nagyvárád.
Gerendai András földműves, Berettyó-Uj-
falu.

Pótesküldtek:

Tóth Zsigmond kereskedő, Nagyvárád.
Középesi Gyula nyugalmazott aljegyző,
Nagyvárád.
Pázmány Lajos asztalos, Nagyvárád.
Hirschmann Ede kereskedő, Nagyvárád.
Pápai István ács, Nagyvárád.
Samarjai Sándor kalapos, Nagyvárád.
Leokucza József asztalos, Nagyvárád.
Czigelt József asztalos, Nagyvárád.
Leichtmann Herman asztalos, Nagyvárád.
Kripka Sámuel kereskedősegéd, Nagy-
várád.

TANUGY.

Beiratás az Orsolya-zárda tan- intézetébe.

Az Orsolya-zárda róm. kath. tanítónőképző-
intézetében, továbbá a belső- és külső-leány-
tanoda elemi- és polgári-iskoláiban a beiratások
az 1900—1901-ik iskolai évre szeptember 1-én
fognak megejteni.

Akik a tanítónőképző első évfolyamára akar-
nak felvételt, azok keresztlevél, polg.-iskolai
4. osztályról szóló iskolai-bizonyítvány, or-
vosi- és védhímlőltási-bizonyítvánnyal el-
látva szeptember 1-én, reggel 8 órakor jelenje-
nek meg a zárdában. Az első évre jelentkezők
felvételi vizsgát tesznek; a felvételi vizsgálat
szeptember 4-én reggel 8 órakor lesz. A II-ik
és III-ad évesek beiratása szeptember 1-én fog
megejteni.

A tanítónőképzőben a magán-, osztály- és
a tanképesítő vizsgálatok szeptember 17-én ve-
szik kezdetüket.

Az elemi- és polgári-iskolák magánvizsgá-
latai aug. 31-én ejtetnek meg.

Akik a polgári-iskolákkal kapcsolatos to-
vábbképző tanfolyamra akarnak felvételt,
azok szeptember 6-án és 7-én jelentkezzenek.
Szeptember 9-én reggel 8 órakor Veni
Sancte.

Szeptember 10-én minden osztályban kez-
detét veszi a tanítás.

REGÉNY-CSARNOK.

Balny város titka.

Regény.

Franziából fordította: K—ő.

26.

V.

Lucie nem értette atyja viselkedését, mely-
ből azonban semmi jót nem jósolhatott. Jakab
látogatásának eredményére nézve. Nem kevésbé
nyugtalanította őt Jakab távolléte. Kérdés-
kődni nem mert és gondolta, hogy délután majd
csak eljön, legalább ebédre s akkor majd meg-
tud tőle mindent.

Eltelt a nap s mikor Jeanne az ebédre
hívta őket, Jakab még mindig nem jött el.

— Atyám bizonyosan oly határozottan
elutasította Jakabot, hogy a szegény fiu nem
mert eljönni, gondolta Lucie.

Az ebéd vége felé mégis megkérdezte:

— Hol maradt vajjon Dubreuil? Egész nap
nem láttam.

— Nem tudom, ma reggel hozzám jött és
azt mondta, hogy egész napra elmegy. Holnap
este azonban látni fogod.

— Nagyon fáradtnak látszol atyám, ugye-
bár ma este nem dolgozol, hanem lefekszel.

— Igen, leányom. Szükségem van egy kis
nyugalomra.

A következő nap is úgy folyt le, mint a
megelőző. Ledoux szótalan volt, Lucie kíváncsi és
nyugtalan. Négy óra tájban végre elhatározta, hogy
lemegy atyjához és felvilágosítást kér tőle, de
az iroda ajtaja be volt zárva. Malice szobá-
jába kerülve az irtok azt mondta, hogy Ledoux
ur elment sétálni.

Hat óra előtt néhány perccel Jakab meg
érkezett.

— Végre valahára! kiáltott Lucie. Mondja
már mit végeztet?

— Atyja megtiltotta, hogy ma estig lássam
kegyedet és én bármily nehezemre esett is en-
gedelmeskedtem. Hát önnel nem beszélt az én
kéresemről?

— Egy szót sem szólt s éppen azért az óta,
hogy önt nem láttam, halálos nyugtalanságban
vagyok.

— Ma este el lesz döntve sorsunk. Ebéd
után Ledoux ur tudtomra adja elhatározását s
nekem jó reményem van.

— Mit mondott önnek atyám?

(Folyt. köv.)

TAVIRATOK.

A király köszönete.

Budapest, aug. 23. (Saját tud. távir.)
Ő Felsége levelet intézett Széll Kálmán
miniszterelnökhöz, melyben 70-ik születés-
napja alkalmából mindenfelől érkezett
üdvkívánatokat megköszöni. A meleg-
hangu levél így szól:

Mélyen meghatoltan utasítom Önt,
hogy az egész országnak legmelegebb,
legbensőbb köszönetemet, mely még a
legtávolabbi kunyhóba is eljusson, or-
szágszerte hirdesse, hü népeim azon
ragaszkodó tisztelet és szeretetéért,
melylyel születésnapom alkalmából el-
halmozott. Tudják meg Magyarország
népei, hogy életemet javuknak szente-
lem, s csak akkor érzem magamat
boldognak, ha jólétük előmozdításán
fáradozom. A hűség és hazaszeretet
kölsönös bizalmában látom azon erős
támaszokat, melyeken a haza jövője
nyugszik. A mindenható Isten áldja és
oltalmazza meg azon kapcsolatot, mely
engem népeimmel összeköt.

A berlini nagykövetség otthon.

Bécs, augusztus 25. (Saját tud. távir.)
Szögyény-Marich László berlini osztrák-magyar
nagykövet ma reggel csóri birtokára utazott.

Milán Bécsbe költözködik.

Bécs, aug. 23. (Saját tud. távirata.)
Milán ex-király elrendelte, hogy ingósá-
gait Belgrádból Bécsbe küldjék, a hol
egyidőre rendes háztartása lesz.

A párisi kiállítás bezárása.

Páris, aug. 23. (Saját tud. távir.)
A legújabb megállapodás szerint a párisi
világkiállítást csak novemberben, vagy
meg később berekesztik.

Körmöczbánya képviselője.

Körmöczbánya, aug. 23. (Saj. tud.
táv.) Körmöczbányán a képviselőválasz-
tást ma tartották meg, melyen Chabada
Pétert, Körmöczbánya polgármesterét egy-
hangulag képviselővé választották.

A szedáni emlékűnnep elmarad.

Berlin, aug. 23. (Saját tud. távir.)
A szedáni emlékűnnepet, tekintettel arra,
hogy Keleten a németek és a francziák
együtt harcolnak, nem tartják meg,
nehogy a francziák az ünnepet barátság-
talanságnak tekintsék.

Uj vezérkari főnök.

Páris, aug. 23. (Saj. tud. távirata.)
A hatalmak feljogosították Franciaorszá-
got, hogy Waldensee főparancsnok mellé
Negrier tábornokot vezérkari főnökké
kinevezte.

Bresci védője.

Róma, augusztus 23. (Saját tud. táv.)
Martelli milánói ügyvéd hivatalból elvállalta
Bresci védelmét.

Délafrikai háboru.

Fokváros, aug. 23. (Saját tud. távirata.)
A törvényhozó gyűlés második olvasásban is
elintézte a honárlásról szóló törvényjavasla-
tot, miután a módosítást 48 szavazattal 38 el-
lenében elvetette.

Pretória, aug. 23. (Saját tud. távirata.)

Buller hadereje Twyfelarból Vanwkslei felé
nyolcz mérföldnyire észak felé nyomult előre.
Az ellenség útját állja az angolok előnyomulá-
sának. Több ízben csete-patéra került a dolog.
French szintén előrenyomul Vanwkslei felé.

London, aug. 23. (Saját tud. távirata.)

A Daily Mail jelenti Durbanból, hogy a búrok In-
gogo közelében fölállították a hosszú Tom-ot
és az ingogói vasuti hidra irányították. A Stan-
dardnak jelenti Durbanból, hogy a Ladysmith
felé vivő vasutat Hatingspruit mellett tegnapra
virradó éjjel megrongálták, a minek követke-
zében egy tehervonat kisiklott.

A bolgár-román konfliktus.

Budapest, aug. 23. (Saját tud. távirata.)

Bukarestből érkezett táviratok szerint a viszo-
nyok annyira kiélesedtek, hogy bolgár-román
háborúról kezdenek beszélni. Egy szófiai távirat
megezőlője ugyan, azonban az ujabban érke-
zett táviratok ezen híreket megerősítik. Szófiá-
ban kedden tárgyalta a minisztertanács a
komoly ügyet és Ferdinánd fejedelmet táv-
iratilag hívta haza üdülőhelyéről. — Egy leg-
újabb közlemény már a forradalmi bizottság
névsorát is közölte, melyben a bolgár hadsereg
több tisztjének a neve is előfordul.

KOZGAZDASAG.

Az osztálysorsjáték mai húzásánál a
következő számokat sorsolták ki: 100.000 ko-
ronát nyert 62033. — 20.000 koronát 65 547.
— 15.000 koronát nyert 77950. — 10.000 ko-
ronát nyert 54.388 — 5000 koronát nyertek:
1114 9547 37565 46461. — 2000 koronát nyer-
tek: 16134 18646 24426 36643 — 1000 ko-
ronát nyertek: 55336 59181 69201. — 500 ko-
ronát nyertek: 2549 3059 4641 6181 6667 11333
13359 15636 20848 23008 24349 24528 30473
36608 37948 39923 44044 45341 40024 50676

27942 60644 65054 76451 77370 84345 74116
84001 82638 88151 88650 90998 91972 94769
92320 93942 96179 96498.

A többi kihuzott számok 200 koronát nyertek.

Reich Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A Tiszántul eredeti távirata. —

Értéktőzsde.

Budapest, aug. 23.

Osztrák hitel	659.50
Magyar hitel	680.—
Allamvasut	647.50
Rimamurányi	510.—
Magyar jelzálog	423.—
Salgótarjáni	—
Wagon-kölcsön	—

Határidők.

Budapest, aug. 23.

Buza októberre	7.78
Buza júniusra	8.14
Tengeri	6.19
Rozs okt.	7.10
Zab okt.	5.86
Káposzta, repace, aug.	—

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1900. aug. 23-én.

Magyar aranyjárdék 4%	96.—
Magyar koronajárdék	90.60
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4,10%	100.50
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2,10%	99.60
Magyar keletvasuti államkötvény 1876-ból	97.50
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	90.75
Italmérségi jog megváltási kötvény	97.85
Horváth-szlavónföldterhermentési kötvény	92.50
Magyar nyerevény-sorsjegy-kölcsön	158.50
Tiszaszabályozás szegei sorsjegyek kölcsön	139.25
Osztrák járadék papírban	97.50
Osztrák járadék ezüstben	97.50
Osztrák járadék aranyban	96.25
Osztrák korona járadék	97.40
Osztrák államsorsjegyek	133.50
Osztrák magyar bankrészvény	17.05

Magyar hitelbankrészvény	679.—
Osztrák hitelintézet részvény	658.—
Párisi vista	—
20 frankos arany (Napoleon d'or)	19.31
Németbirodalmi márka	118.20
London vista	—
20 márkás arany	28.62

körlevelet, melyben meghagyja a tisztikarnak, hogy a közérdekű dolgokról minden lapnak egyformán adjanak információt. Nem tudjuk, hogy a rendőrség kapott-e ilyen körendeletet, de azt látjuk, hogy a rendőrségnek van kegyelt lapja, amelyet ellát hírekkel, míg más lap előtt azokat elhallgatja. Kérjük a polgármester urat, hogy ha már kiadta a rendeletét, sziveskedjék annak érvényét is megszerezni.

SZERKESZTOI POSTA.

A polgármester ur szives figyelmébe.
Olvastuk a polgármester ur által kiadott bizalmas

Dr. VUCSKICS GYULA.

Kitűnő hevesi faj-dinnyék.

Legnemesebb sárga, cukor és faj-dinnyék.

Telefon: 249.

Telefon: 249.

Csordás Testvérek

fűszer-, gyarmatáru-, bor- és ásványviz-kereskedés
„a fehér elefánthoz“
Nagyvárad, Szt. László-tér, Takarékpénztár-épület.

Ajánlják dusan felszerelt s a mai kor legkényesebb igényeit kielégítő fűszer-, bor- és csemege, valamint festékáru üzletüket.
Tisztán kezelt, természetes tőkén termelt **asztali borok 1 lt. 40 kr., 36 féle különböző faju csemege- és gyógyborok** a legelőnyösebb áron, **Világosi magyar-francia elismert legjobb cognac** nagyraktára.
Különös figyelmet érdemelnek: legfinomabb **kávé fajaink 1 frt 20 krtól 2 frt 16 krig**, valamint az összes fűszer-árak legelőnyösebb beszerzési forrása.
Nagyválaszték a legkitűnőbb pipere és mosdó szappanokban, — közkedvelt és elismert legjobb ártalmatlan **„Margit“ arcz-creme, poudreszappan.**
Naponta friss szedésű **csemege-szőlő napi áron.** Nagy választék a legkitűnőbb bonbonok és cukorkákból, valamint friss sajtok és szalámból. Gyors, előzékeny és pontos kiszolgálás.

Friss töltésű ásványvizek.

Legnemesebb sárga, cukor és faj-dinnyék.

Jegyzetű köbnyai sör.

VASUTI MENETREND.

Érvényes 1900. évi május 1-től.

Budapest—Nagyvárad—Kolozsvár.							Kolozsvár—Nagyvárad—Budapest.							Püspök-Ladány—Debreczen—Érmihályfalva.							
	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	V. v.		V. v.	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.		Sz. v.	Sz. v.	Gy. v.	Gy. v.	Sz. v.	V. v.	
Budapest ind.	6 50	8 30	1 55	5 45	9 15	—	Kolozsvár ind.	—	5 23	7 —	12 32	6 13	11 01	P.-Ladány ind.	4 06	1 24	5 35	10 53	2 29	6 08	
Rákos >	7 02	8 51	2 08	6 06	9 28	—	Jegénye >	—	6 11	7 59	11 14	7 16	—	Debreczen >	5 14	2 33	6 26	11 44	3 36	7 41	
Ujszász >	8 28	10 59	3 32	8 40	10 56	—	B.-Hunyad >	—	6 40	8 37	1 44	7 55	12 20	Érmihályfalva érk.	6 35	3 57	—	1 —	4 58	—	
Szolnok >	9 07	11 31	3 56	9 27	11 19	—	Csucsá >	3 25	7 09	9 19	2 15	8 37	12 52	Érmihályfalva—Debreczen—Püspök-Ladány.							
Szajol >	9 21	11 50	4 09	9 46	11 33	—	Rév >	5 26	7 47	10 08	3 01	9 32	1 34	Érmihályfalva ind.							
P.-Ladány >	10 43	2 —	5 28	11 53	12 55	4 54	Élesd >	5 54	7 59	10 25	3 15	9 49	1 48	Sz. v.	Sz. v.	Gy. v.	Sz. v.	Sz. v.	Gy. v.		
Báránd >	—	2 12	—	12 07	—	5 11	Mező-Telegd >	6 21	8 11	10 42	3 28	10 07	2 01	Érmihályfalva ind.	6 36	11 17	3 14	5 27	9 14	—	
Sáp >	—	2 27	5 48	12 24	—	5 32	F.-Vásárhely >	6 49	—	11 01	—	10 27	—	Debreczen >	7 51	12 36	4 16	7 10	10 27	9 01	
B.-Ujfalu >	11 18	2 47	6 03	12 46	1 33	5 58	Várad-Velence >	7 02	8 32	11 10	—	10 37	2 25	P.-Ladány érk.	—	1 45	5 03	8 40	11 28	9 48	
M.-Peterd >	—	3 —	—	1 —	—	6 15	Nagyvárad érk.	7 16	8 38	11 17	3 57	10 44	2 31	Debreczen—Nagy-Léta—Vértés—Debreczen—Nagy-Léta							
M.-Keresztes >	—	3 12	—	1 14	—	6 31	Nagyvárad ind.	2 22	8 43	11 36	4 10	11 04	2 38	V. v.	V. v.					V. v.	V. v.
Bors >	—	3 25	—	1 28	—	6 50	Püspöki >	2 36	8 52	11 47	—	11 14	—	Debreczen i.	8 35	4 31	Nagy-Léta-	5 25	1 05	—	
Püspöki >	11 48	3 32	—	1 36	—	7 02	Bors >	2 47	—	11 54	—	11 22	—	Sáránd >	9 28	5 16	Vértés ind.	—	—	—	
Nagyvárad érk.	11 56	3 42	6 39	1 48	2 11	7 16	Mező-keresztes >	3 12	—	12 05	—	11 37	—	H.-Bagos >	9 41	5 26	M.-Pályi >	5 47	1 30	—	
Nagyvárad ind.	12 16	3 58	6 46	2 06	2 18	12 25	Mező-Peterd >	3 30	—	12 17	—	11 50	—	H.-Pályi >	10 05	5 48	H.-Pályi >	6 03	1 48	—	
V.-Velence >	—	4 05	—	2 30	2 25	12 32	B.-Ujfalu >	4 07	9 23	12 29	4 50	12 05	3 18	M.-Pályi >	10 20	5 59	H.-Bagos >	6 18	2 05	—	
F.-Vásárhely >	—	4 16	—	2 41	—	12 45	Sáp >	4 39	9 38	12 47	—	12 25	—	N.-Léta-	—	—	Sáránd >	6 40	2 29	—	
M.-Telegd >	12 48	4 38	7 15	3 03	2 50	1 12	Báránd >	5 01	—	1 01	—	12 41	—	Vértés érk.	10 43	6 18	Debreczen é.	7 18	3 13	—	
Élesd >	1 02	4 56	7 28	3 21	3 04	1 37	P.-Ladány >	5 17	10 06	1 34	5 40	1 19	4 03	Sáránd—Derecske. Derecske—Sáránd.							
Rév >	1 26	5 20	7 50	3 45	3 26	2 10	Szajol >	—	11 21	3 08	6 59	3 04	5 19	Sáránd ind.	9 38	5 26	Derecske ind.	6 00	1 49	—	
Csucsá >	2 16	6 31	8 37	4 53	4 16	3 49	Szolnok >	—	11 44	3 35	7 32	3 37	5 39	Derecske érk.	9 57	5 45	Sáránd érk.	6 20	2 09	—	
B.-Hunyad >	2 49	7 16	9 08	5 32	4 52	4 48	Ujszász >	—	12 03	3 58	7 50	4 05	5 58								
Jegénye >	3 15	7 49	9 33	6 01	—	5 34	Rákos >	—	1 37	6 03	9 28	6 52	7 38								
Kolozsvár érk.	3 50	8 33	10 08	6 59	5 55	7 40	Budapest érk.	—	1 50	6 20	9 46	7 10	7 50								
Nagyvárad—Szeged							Szeged—Nagyvárad.				Nagyvárad—Arad.				Arad—Nagyvárad.						
	Sz. v.	Sz. v.	V. v.		Sz. v.	Sz. v.	V. v.		Sz. v.	Sz. v.	V. v.		Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.		Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.		
Nagyvárad ind.	10 20	4 50	7 00	Szeged ind.	3 40	10 25	6 40	Nagyvárad ind.	10 20	4 30	7 —	Arad ind.	5 10	11 20	9 35						
Ósi >	10 30	4 41	7 16	H.-M.-Vásárhely >	4 38	11 05	7 50	Ósi >	10 30	4 41	7 16	Kétegyháza >	6 14	11 31	10 54						
Less >	10 48	5 01	7 40	Oroszháza >	5 41	11 54	9 20	Less >	10 48	5 01	7 40	Csaba érk.	6 40	12 57	11 24						
Gyapju >	10 56	5 10	7 52	Csaba >	7 00	2 33	4 50	Cséffa >	11 03	5 19	8 05	Csaba ind.	7 —	2 33	4 50						
Cséffa >	11 03	5 19	8 05	Gyula >	7 27	3 05	5 26	Szalonta >	11 26	5 44	8 46	Gyula >	7 27	3 05	5 26						
Szalonta >	11 26	5 44	8 46	Sarkad >	7 47	3 27	5 56	Kötegyán >	11 46	6 05	9 15	Sarkad >	7 47	3 27	5 56						
Kötegyán >	11 46	6 05	9 15	Kötegyán >	7 56	3 39	6 10	Sarkad >	11 57	6 17	9 31	Kötegy >	7 56	3 39	6 10						
Sarkad >	11 57	6 17	9 31	Szalonta >	8 23	4 10	6 47	Gyula >	12 21	6 44	10 01	Szalón >	8 23	4 10	6 47						
Gyula >	12 21	6 44	10 01	Cséffa >	8 42	4 34	7 18	Csaba érk.	12 42	7 06	10 30	Cséffa >	8 42	4 34	7 18						
Csaba >	2 10	7 41	4 44	Gyapju >	—	4 42	7 29	Csaba ind.	2 23	7 18	4 32	Less >	9 04	5 —	8 51						
Oroháza >	3 10	9 10	5 50	Less >	9 04	5 00	7 51	Csaba >	2 54	7 45	5 38	Ósi >	9 21	5 19	8 61						
H.-M.-Vásárhely >	4 00	10 02	7 00	Ósi >	9 21	5 19	8 16	Kétegyháza >	—	—	—	Nagyvárad érk.	9 32	5 30	31						
Szeged >	4 35	10 55	7 55	Nagyvárad érk.	9 32	5 30	8 31	Arad érk.	3 55	8 48	6 05										